

Vankeuslain muutostyöryhmän 4. kokous

Ajankohta: ke 8.10.2025 klo 09.30-12.00

Paikka: Teams

Osallistujat: Juho Martikainen (pj.), Heidi Lokasaari, Antti Kanerva, Katja Reiman (poissa klo 10.25-11.12), Jari-Pekka Holopainen, Anna-Liisa Sandvik (klo 11.30 asti, siht.), Paulina Tallroth, Miia Tolvi

1 Poistumislupasääntely

- Hallitusohjelman kirjauksen mukaan selvitetään, pitäisikö vankilasta myönnettävien poistumislupien edellytyksiä kiristää. Työryhmän toimeksiantona on valmistella ehdotus poistumislupien edellytysten kiristämiseksi siten, että turvallisuuteen liittyvät seikat huomioidaan poistumislupaharkinnassa nykyistä paremmin. Samalla selkeytetään poistumislupia koskevia säännöksiä yleisemmin.
- RP-poistumisluvan kytketyminen rangaistusajan suunnitelman edistymiseen on ollut epäselvä ja sitä on tulkittu eri tavoin eri laitoksissa. Poistumisluvan voidaan yleensä jo itsessään katsoa edistävän rangaistusajan suunnitelmaa. Rangaistusajan suunnitelman ei myöskään ole aina vangin edistettävissä. Työryhmä katsoi, että tästä kytköksestä voitaisiin luopua. RP-lupa olisi tarkoitettu yhteyksien ylläpitämiseen ilman tarkempaa syytä.
- Tällä hetkellä päätösharkinnassa arvioidaan erityisesti sitä, onko todennäköistä, että vanki noudattaa poistumislualle asetettuja lupaehtoja. Keskusteltiin pykäläluonnoksesta, jolla tätä ns. todennäköisyysarviointia uudistettaisiin. Jatkossa voitaisiin arvioida esimerkiksi sitä, onko rikollisen toiminnan jatkaminen todennäköistä. Lisäksi tarvittaessa tulisi voida kiinnittää huomiota myös muihin kuin puhtaasti vankiin liittyviin seikkoihin, kuten muiden ihmisten turvallisuuteen poistumisluvan aikana ja tähän liittyvänä esimerkkinä mainittiin lähestymiskiellot.
- Keskusteltiin siitä, voidaanko ehdotetun säännöksen perusteella huomioida vangin rangaistusaikainen käytös ja esimerkiksi muut hänen toiminnastaan saadut tiedot. Todettiin, että se on pykälämuotoilun tarkoitus, mutta arvioidaan vielä, onko säännös riittävän selvä. Kokouksen jälkeen pohdittiin vielä, että muotoilun on mahdollistettava nykyinen kokonaisharkinta kaikkien vangista saatavien tietojen perusteella.
- Ehdotettiin, että päihdetestausta voitaisiin tehdä ilman kytköstä tiettyyn lupa-asiaan ja sen aikahaarukkaan sellaisille vangeille, joille myönnetään säännöllisesti poistumislupia. Päihdeongelma on usein keskeisessä yhteydessä siihen, että henkilö on tuomittu vankeuteen. Päihdetestaus voi olla vangille keino motivoitua päihhteettömyyteen.
- Sovittiin, että selvitetään kysymystä vielä tarkemmin.
- Keskusteltiin poistumislupaehtojen rikkomisen vaikutuksesta myöhempiin poistumislupiin. Käytännössä rikkomisesta seuraa "karenssiaika", jonka kuluessa poistumislupia ei myönnetä. Pohdittiin tämän suhdetta kurinpitörangaistuksiin. Todettiin, että asiaa on tarkasteltava osana kurinpitösääntelyä.
- Työryhmä kannatti RP-poistumisluvan L-ajan aikaistamismahdollisuudesta luopumista. Aikaistamista on käytetty epäyhdenmukaisesti eikä sitä ole koettu tarpeelliseksi. Selkeästi määriteltyä TS-poistumislupaa voitaisiin käyttää sen sijaan. Tämä selkeyttäisi tilannetta. Myös vangille asia olisi yksinkertaisempi hahmottaa.
- Keskusteltiin TS-poistumisluvasta. Työryhmä katsoi, että säännöksessä on jo ilmaistu tärkeimmät poistumissyyt ja lista on ollut toimiva. Yleisimmin käytetyt syyt liittyvät perheeseen ja terveydenhoitoon sekä työhön ja toimeentuloon. Esitettiin myös toive supistaa syyt näihin yleisimmin käytettyihin ja "muuhun vastaavaan syyhyn". Työryhmä piti "muuta vastaavaa syytä" edelleen tarpeellisenä, etenkin jos RP-poistumisluvan L-ajan aikaistamismahdollisuudesta luovutaan.

Keskusteltiin siitä, mikä on riittävän tärkeä syy. Todettiin, että päätös tulee tehdä objektiivisin perustein eikä siihen vaikuta vangin subjektiivinen kokemus syyn tärkeydestä. Keskusteltiin myös siitä, voisiko luvan muuttaa joksikin muuksi kuin tärkeän syyn poistumisluvaksi, mikä vähentäisi sanan tärkeys tulkinnanvaraisuutta. Keskusteltiin myös poistumisluvan kestosta.

- Keskusteltiin ETS-poistumisluvasta, jossa on kyse inhimillisesti välttämättömistä syistä poistua vankilasta, kuten vakavasti sairaana olevan läheisen tapaamisesta tai läheisen hautaan saattamisesta. Keskusteltiin sairauden vakavuuden asteesta ja läheisen käsitteestä. Kulttuurisidonnaiset asiat olisi kyettävä ottamaan huomioon myöntämisharkinnassa. Todettiin, että tässäkin säännöksessä on tarpeen säilyttää ”muu vastaava syy”, koska tulevaisuudessa voi tulla vastaan hautajaisiin tai vakavasti sairaan läheisen tapaamiseen rinnastettavia syitä. Synnytykseen osallistuminen arvioitaisiin edelleen TS-poistumislupa-asiana ja lasta pääsisi katsomaan synnytyksen jälkeen. Keskusteltiin myös poistumisluvan ajallisesta kestosta, jota tulisi voida tietyissä tilanteissa rajata. Hautajaisiin tulisi lähtökohtaisesti kuulua muistotilaisuuteen tai ruumiinvalvojaisiin osallistuminen, mutta tässä tulisi olla päätöksentekijällä harkintavaltaa. Edelleen tulee olla mahdollisuus myös evätä ETS-poistumislupa kokonaan, jos esimerkiksi olosuhteet olisivat liian vaaralliset valvoa.
- Työryhmä kannatti omaa säännöstä avolaitosten säännöllisesti toistuville asiointikäynneille, kuten kauppa-asioinnille.
- Keskusteltiin poistumisluvan valvontaa koskevasta pykäläluonnoksesta.

2 Teva-osastot

- Keskusteltiin teva-osastoja koskevasta sääntelystä. Todettiin, että osastoista on perusteltua säätää, koska nykytilan oikeudelliset epäselvyydet eivät korjautune pelkästään käytäntöjä terävöittämällä. Säännösten avulla selkeytettäisiin teva-osastojen roolia vankilaturvallisuuden ylläpitämisessä.
- Työryhmä katsoi, että säännöksiä tarvitaan osastolle sijoittamisen edellytyksistä ja sijoituksen päättymisestä. Näissä kuitenkin on syytä olla matalampi kynnys kuin varmuusosastolla.
- Toiseksi työryhmä katsoi, että säännöksiä tarvitaan siitä, että teva-osaston toiminnot järjestetään erillään muista vangeista.
- Kolmanneksi työryhmä katsoi, että lähtökohtaisesti osastolla voitaisiin soveltaa tavanomaisia valvontasäännöksiä, joita hankkeessa on tarkoitus selkeyttää. Tämän selkeyttämisen tarkoituksena on, että valvontasäännöksiä voitaisiin tehokkaammin soveltaa esimerkiksi yhteyksien valvonnassa. Tältä osin on kuitenkin vielä tarpeen tarkastella pykälien yksityiskohtia myöhemmissä kokouksissa.
- Sovittiin, että laaditaan pykäläehdotukset tältä pohjalta ja käsitellään niitä myöhemmissä kokouksissa.

3 Seuraavat kokoukset

- Seuraava kokous 30.10.2025 aiheina häiriötilanteet ja ulkopuolinen laitossijoittelu
- Varataan tammikuulle yksi kokousaika työskentelyn viimeistelyä varten.
- Joulukuun myöhempi kokousaika pidetään kuitenkin varmuuden vuoksi kalenterissa.